

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ -ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΤΕΕ

«ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ» (16/11/1996)

Η λειτουργία του Θεσμικού πλαισίου (Ν.1739/87) και οι αδυναμίες του.

Όταν στη χώρα μας μιλάμε για Θεσμικό πλαίσιο στη διαχείριση των υδατικών πόρων, αναφερόμαστε στον Ν. 1739/87, παρότι δεν είναι ο μοναδικός νόμος που ισχύει σήμερα. Ο νόμος αυτός είναι σχετικά νέος (9 ετών), είναι καινοτόμος και διαθέτει πολλά θετικά σημεία.

Η λειτουργία του όμως στην πράξη για εννέα (9) σχεδόν χρόνια στον Θεσσαλικό χώρο - για τον οποίο έχω ιδίαν αντίληψη - αλλά και στην υπόλοιπη χώρα από όσα πληροφορούμαι, δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα και δεν δικαίωσε τις προσδοκίες που είχαν δημιουργηθεί.

Αυτό οφείλεται τόσο στο γεγονός ότι δεν ολοκληρώθηκε όσο και στο γεγονός ότι έχει σημαντικές ελλείψεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο Ν 1739/87 προβλέπονται κυρώσεις και πρόστιμο (μέχρι 1 εκατ. δρχ.) για όποιον παραβιάζει τους όρους μίας άδειας π.χ. ανόρυξης γεώτρησης, ενώ δεν προβλέπεται καμία κύρωση για όποιον ανορύξει γεώτρηση χωρίς άδεια (παράνομη) και παραπέμπεται με το Ν. 1277/72, στον οποίο προβλέπεται πρόστιμο μέχρι 20 χιλ δρχ.

Ο Νόμος 1739 φιλοδοξούσε να εισάγει μια σύγχρονη αντίληψη αντιμετώπισης των υδατικών πόρων στην έρευνα, την διοίκηση και την καθημερινή πρακτική και να διαμορφώσει το Θεσμικό πλαίσιο και τους αναγκαίους μηχανισμούς για την ορθολογική

διαχείριση των υδατικών πόρων (επιφανειακών και υπόγειων). Δεν τα κατάφερε δυστυχώς σε κανένα από τους παραπάνω τομείς. Φυσικά ο νόμος από μόνος του δεν μπορεί μόνος να λύσει το πρόβλημα της ορθολογικής διαχείρισης. Είναι όμως η βάση για την επίλυσή τους.

Δεν έχουν εκδοθεί οι 12 από τις 18 πράξεις της Δημόσιας Διοίκησης που προέβλεπε ο νομοθέτης, δηλαδή τα Π.Δ. και οι υπουργικές αποφάσεις για τις οποίες είχε δεσμευθεί ότι θα εκδώσει το Υ.Β.Ε.Τ. μέχρι το 1992.

Ειδικότερα σε ότι αφορά την εφαρμογή του νόμου(αστυνόμευση, τήρηση και υλοποίηση όσων προβλέπονται), υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες και ελλείψεις που αναφέρονται στην οργάνωση και στελέχωση των υπηρεσιών στις Περιφέρειες και Νομαρχίες, καθώς και των κεντρικών υπηρεσιών των Υπουργείων.

Λίγοι σήμερα πιστεύουν σοβαρά ότι ο αρμόδιος φορέας, δηλαδή το ΥΒΕΤ είναι σε θέση να ασκεί τις προβλεπόμενες από τον Ν. 1739 αρμοδιότητες που αναφέρονται στον συντονισμό και παρακολούθηση της έρευνας, αξιοποίησης, χρήσης και προστασίας των υδατικών πόρων, όταν σε κεντρικό επίπεδο ΥΒΕΤ υπάρχει μια Δ/νση υποβαθμισμένη με ελάχιστους επιστήμονες (12-14 υπηρετούν σήμερα), ενώ σε περιφερειακό επίπεδο δεν έχουν συσταθεί ακόμη οι περισσότερες από τις προβλεπόμενες υπηρεσίες και επιτροπές του.

Φυσικά δεν είμαστε Ελβετία όπου μόνο 18 υπάλληλοι διαχειρίζονται όλους τους υδατικούς τους πόρους.

Σε ότι αφορά τον προγραμματισμό ανάπτυξης των υδατικών πόρων που από το νόμο αποτελεί το κύριο πεδίο δράσης του, αυτός όχι μόνο δεν προχώρησε, αλλά ούτε καν μπήκαν οι βάσεις του, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. **Δυστυχώς ακόμη, εννέα (9) χρόνια μετά, το κάθε Υπουργείο ή φορέας, κάνει το δικό του σχεδιασμό και υλοποιεί τα δικά του προγράμματα αξιοποίησης υδατικών πόρων. Ένα δειλό βήμα ίσως είναι ένα πιλοτικό πρόγραμμα στην Ήπειρο, που ήδη άρχισε, αρκεί να εφαρμοσθεί.**

- Ο περιορισμός του δικαιώματος χρήσης με ανώτατα - κατώτατα όρια, είναι "γράμμα κενό", αφού μόνο στα χαρτιά προβλέπεται και δεν υπάρχει πρακτική δυνατότητα επιβολής του από την πολιτεία και τα όργανά της.

- Δεν κατοχυρώθηκε το νερό, όπως προβλεπόταν στην εισηγητική έκθεση και στο νόμο, ως φυσικό αγαθό και μέσο για την εξυπηρέτηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου, αφού υπάρχουν ακόμη οικισμοί που δεν καλύπτουν τις υδρευτικές τους ανάγκες, ή κάνουν χρήση νερού με σοβαρά προβλήματα ποιότητας (νιτρικά κ.λ.π.), ενώ υπάρχουν π.χ. αγρότες που αρδεύουν σε μία περιοχή, όσες εκτάσεις διαθέτουν και θέλουν (ιδιόκτητες ή ενοικιαζόμενες) και άλλοι που δεν μπορούν να αρδεύσουν ούτε ένα (1) ιδιόκτητο στρέμμα. Είναι ένα σοβαρό θέμα που πρέπει να μας απασχολήσει.

Τέλος είναι ακόμη δύσκολο εγχείρημα, η οργάνωση κεντρικού αρχείου υδρολογικών δεδομένων και η συγκέντρωση των απαιτούμενων στοιχείων (κατανομή των υδατικών πόρων της χώρας στο χρόνο και τον χώρο, θέματα ποιότητας και ποσότητας κ.λ.π.), ώστε να εξασφαλισθεί η δυνατότητα άσκησης ενιαίας υδατικής πολιτικής και μακροχρόνιου σχεδιασμού.

Η αξιόλογη προσπάθεια που γίνεται με το «ΥΔΡΟΣΚΟΠΙΟ», αντιμετωπίζει πολλά και σοβαρά προβλήματα που έχουν σχέση τόσο με την υποδομή του Υ.Β.Ε.Τ όσο και με την συνεργασία μεταξύ των 15 φορέων που εμπλέκονται.

Σήμερα υπάρχει πλέον ανάγκη ολοκλήρωσης και συμπλήρωσης του Ν. 1739/87, ταυτόχρονα με την αναθεώρηση του νόμου και την επανεξέταση του φορέα που θα έχει την ευθύνη. (Στη Γερμανία έγιναν 4 τροποποιήσεις σε 20 χρόνια.) Η κύρια χρήση θα ήταν ένα κριτήριο όπως συμβαίνει σε πολλές χώρες, μέχρις ότου δημιουργηθεί φορέας ανεξάρτητος από τις χρήσεις.

Με όλα όσα ανέφερα παραπάνω νομίζω ότι τεκμηριώνεται η άποψη μου ότι από την μέχρι τώρα λειτουργία του ο Ν. 1739/87. Παρότι καινοτόμος, αδυνατεί να προστατέψει τους υδατικούς πόρους, να συμβάλλει στην ορθολογική τους διαχείριση, και να δημιουργήσει τους μηχανισμούς και θεσμούς εκείνους που θα επιβάλλουν ενιαία υδατική πολιτική που για τη χώρας μας. Πολιτική που έχει πέραν της οικονομικής και περιβαλλοντική διάσταση.

Η έλλειψη ιδιαίτερα των Θεσμών, ουσιαστικά αχρήστευσαν το νόμο και αποδείχθηκε για μία ακόμη φορά, ότι στη χώρα μας διαθέτουμε νόμους, αλλά δεν μπορούμε ή δεν θέλουμε να τους εφαρμόσουμε.

Θα αναφερθώ για λίγο στη Θεσσαλία, που αποτελεί ενιαίο υδατικό διαμέρισμα, για να δούμε πως λειτούργησε ο νόμος και ποια προβλήματα αντιμετωπίζει στην διαχείριση των υδατικών πόρων και σε ποιο βαθμό υπήρξε - αν υπήρξε - κοινωνική συναίνεση, για να απαντήσω και σε πιθανά ερωτήματα σας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Η αναγκαιότητα να αντιληφθούν οι χρήστες νερού την οικονομική του αξία, προβάλλει ως επιτακτική ανάγκη, απο όλους όσους ασχολούνται με τα θέματα αυτά, ιδιαίτερα σήμερα με την παρατηρούμενη έλλειψη νερού.

Διατυπώνεται σε εισηγήσεις και άρθρα η ανάγκη οικονομικής συμμετοχής των χρηστών στην δαπάνη κατασκευής των έργων. Η ΔΕΗ χρόνια τώρα διεκδικεί αποζημίωση για τα νερά των φραγμάτων της που χρησιμο-ποιούνται στην γεωργία. Η σκέψη αυτή έχει μία λογική, στη βάση της σχέσης «προμηθευτή - καταναλωτή». Όμως το προσφερόμενο αυτό «αγαθό» στους αγρότες, έχει και άλλη διάσταση την οποία πρέπει να δούμε. Σύμφωνα με το Ν. 1739 είναι φυσικό αγαθό το οποίο έχει χρέος η Πολιτεία να εξασφαλίσει σε επάρκεια έτσι ώστε να έχουν πρόσβαση όλοι οι πολίτες. Είναι όμως γεγονός ότι οι αγρότες μας δεν έχουν αντιληφθεί την οικονομική αξία του νερού και ότι εκτός από τις δαπάνες για την λειτουργία την συντήρηση των αρδευτικών έργων υπάρχουν και σοβαρές δαπάνες για την κατασκευή τους, που ενδεχομένως αδυνατεί να καλύψει το κράτος. Την νοοτροπία αυτή για πολλά χρόνια ενθάρυναν οι πολιτικοί μας, αφού σε κάποιες περιοχές το κράτος πληρώνει ακόμη και τα έξοδα λειτουργίας αντλιοστασίων των Τ.Ο.Ε.Β (Ηλεκτρ. ρεύμα, ΔΕΗ, κλπ.).

Προσωπικά διατηρώ τις επιφυλάξεις μου για την αναγκαιότητα της συμμετοχής των αγροτών μας στις δαπάνες κατασκευής των έργων αυτών. Μια τέτοια προσέγγιση στην σημερινή ελληνική πραγματικότητα μόνο σαν ευχή θα μπορούσε να διατυπωθεί.

Μπορούμε να προσδοκούμε μια τέτοια εξέλιξη όταν η Ελληνική Γεωργία και οι γεωργοί μας αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα κόστους και επιβίωσης στα πλαίσια του διεθνούς ανταγωνισμού που επέβαλλε ο Π.Ο.Ε (πρώην ΓΚΑΤ) :

- Είναι γνωστό ότι η Τ.Α δια των Δ.Ε.Υ.Α - απο αρκετά χρόνια - διαχειρίζεται τοπικούς υδατικούς πόρους, ενώ οι Νομαρχίες και τελευταία η αιρετή Ν.Α έχουν ενεργό ρόλο στην διαχείριση τους.

Η Τ.Α και η Ν.Α αλλά και γενικότερα οι τοπικές κοινωνίες στη περιφέρεια διεκδικούν ουσιαστικότερο ρόλο στα θέματα αυτά.

Άλλωστε τόσο ο Ν. 1739 όσο και οι αποφάσεις διεθνών οργάνων ενθαρρύνουν την συμμετοχή του κοινού και των φορέων στη λήξη αποφάσεων σχετικών με την διαχείριση των υδατικών πόρων ιδιαίτερα όταν σχετίζονται με την περιβαλλοντική διαχείριση, όπου απαιτείται ενημέρωση και αλλαγή συμπεριφοράς των πολιτών.

Η πρόσφατη εμπειρία που υπάρχει και η πράξη αποδεικνύουν ότι ο ρόλος των φορέων στο σύνολο τους (ή στο μεγαλύτερο ποσοστό), δεν ήταν θετικός. Η θεώρηση και η οπτική τους

γωνία στην προσέγγιση των προβλημάτων της ορθολογικής διαχείρισης των υδατικών πόρων ήταν αποσπασματική και καθαρά τοπικιστική, αφού περιοριζόταν στα διοικητικά ή γεωγραφικά όρια της περιοχής δικαιοδοσίας τους και όχι στα ευρύτερα όρια μιας λεκάνης απορροής. Ο Κοινοτάρχης που βεβαιώνει τα πάντα για να πάρει άδεια ο ψηφοφόρος κάτοικος, οι νομιμοποιήσεις παράνομων γεωτρήσεων από τις Ν.Α., η αλόγιστη χρήση νερού από τους πολίτες και άλλα χαρακτηριστικά παραδείγματα, επιβεβαιώνουν την άποψη αυτή.

Πιστεύετε κ. Δήμαρχε ότι μπορεί να αλλάξει η νοοτροπία αυτή και πόσο έτοιμη είναι η Τ.Α. να δεχθεί την αρχή που ο Ν. 1939 /87 θεσπίζει, ότι δηλαδή τα όποια υδατικά προβλήματα να αντιμετωπίζονται κατά λεκάνη απορροής και όχι με βάση τα όρια Κοινοτήτων, επαρχιών ή νομών.